EDUSKUNNAN OIKEUSASIAMIES

Eduskunnan lakivaliokunnalle

LAUSUNTO

4.6.2025

Viite: lausuntopyyntö 28.5.2025

EOAK/3331/2025 HE 53/2025 VP HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAEIKSI VANKEUSLAIN, TUTKINTAVANKEUSLAIN JA PUOLUSTUSTILALAIN 9 §:N MUUTTAMISESTA

1 YLEISTÄ

Lakivaliokunta on pyytänyt eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian kirjallista asiantuntijalausuntoa ja asiantuntijan kuulemista hallituksen esityksestä HE 53/2025 vp laeiksi vankeuslain, tutkintavankeuslain ja puolustustilalain 9 §:n muuttamisesta.

Totean aluksi, että hallituksen esityksessä on huomioitu hyvin oikeusministeriön esitysluonnokseen hallituksen esitykseksi 27.1.2025 antamassani lausunnossa (EOAK/7068/2024) esitetyt näkemykset ja kannanotot.

Jos vankeuslakiin ja tutkintavankeuslakiin on ehdotettu samankaltaisia säännöksiä, seuraavat kommenttini koskevat pääosin molempia lakeja, vaikka näin ei erikseen nimenomaan todettaisi.

2 VANKILAAN OTTAMISEN RAJOITTAMINEN

Vankeuslain 2 luvun 1 a §:n 4 momentin säännöstä vankilaan ottamisen rajoittamisen edellytyksistä ehdotetaan muutettavaksi. Tällä hetkellä säännös on muotoiltu siten, että se on tarkoitettu lähinnä mahdollistamaan äkillisesti kasvavan vankimäärän tasoittaminen. Pidän perusteltuna vankilaan ottamisen rajoittamista koskevan säännöksen muuttamista esityksen mukaisesti siten, että se mahdollistaa nykyistä paremmin vankilaan ottamisen rajoittamisen erilaisissa yhteiskunnallisissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

3 AVOLAITOKSEEN SIJOITTAMINEN

Hallitusohjelmaan on kirjattu tavoite, jonka mukaan avolaitossijoittamisen edellytyksiä tulee selvittää siten, että sijoituspäätöksiä tehtäessä kiinnitetään entistä enemmän huomiota tuomion perusteena olevan rikoksen laatuun ja vangin vaarallisuuteen. Esityksessä ehdotetaan täydennettäväksi avolaitossijoituksen edellytyksiä siten, että päätösharkinnassa arvioitaisiin myös sitä, voidaanko pitää todennäköisenä, ettei vanki jatka rikollista toimintaa eikä vaaranna toisen vangin tai muun henkilön turvallisuutta avolaitoksessa.

Kuten esityksessä todetaan, vangin aikaisempi rikollisuus ja vangin vaarallisuus tulee jo nykyisen lainsäädännön nojalla ottaa huomioon sijoittamista harkittaessa. Esityksestä käy ilmi, että sijoitusharkinnassa onnistutaan jo nykyisin verrattain hyvin, ja esimerkiksi vangin syyllistyminen rikokseen avolaitoksessa on harvinaista. Nämä tiedot vastaavat omaa käsitystäni. Tarve lainsäädännön täydentämiselle jääkin epäselväksi. Myöskään vankeuslain ja tutkintavankeuslain kehittämishankkeessa (VN/11810/2021) aiemmin toiminut oikeusministeriön asettama työryhmä ei esittänyt muutoksia avolaitossijoituksen edellytyksiä koskevaan sääntelyyn vaan arvioi, että vangin rikollisuus ja vaarallisuus tulisivat jo nykyisen lainsäädännön nojalla riittävästi huomioon otetuiksi päätösharkinnassa.

Avolaitoksissa on vähemmän valvontahenkilökuntaa kuin suljetuissa vankiloissa. Rikosseuraamuslaitos on vastuussa siitä, että vangit voivat myös siellä suorittaa rangaistusta turvallisesti ja ilman uhkaa muiden vankien taholta. Esitetyt vankeuslain 4 luvun 9 § ja 6 luvun 1 § vastaavat siten hyvin sitä, mitä seikkoja avolaitokseen sijoittamisesta päätettäessä on syytä ottaa huomioon.

Pidän perusteltuna ja rangaistuksen täytäntöönpanon tavoitteiden mukaisena esityksessä todettua, että avolaitossijoituksen mahdollisuutta ei ennakollisesti ja kategorisesti poissuljettaisi yhdeltäkään vankiryhmältä, vaan päätökset tehtäisiin edelleen tapauskohtaisesti.

Esityksen mukaan se selventäisi nykyistä käytäntöä siitä, ettei esimerkiksi järjestäytyneeseen rikollisuuteen kiinnittyneitä henkilöitä lähtökohtaisesti sijoitettaisi avolaitokseen ja että huomiota tulisi kiinnittää esimerkiksi siihen, onko henkilö luotettavasti irtaantunut rikollisesta toiminnasta.

Oikeusasiamiehen laillisuusvalvonnassa ongelmallisina kysymyksinä näyttäytyvät lähinnä sen arvioiminen, mitä tarkoitetaan kiinnittymisellä järjestäytyneeseen rikollisuuteen, minkälaisin ja kuinka painavin tai kevyin perustein henkilön katsotaan olevan kiinnittynyt, ovatko nämä tiedot ajan tasalla, sekä mitä tarkoitetaan sillä, että henkilö on luotettavasti irtaantunut, kuinka tämä osoitetaan ja mikä paino annetaan esimerkiksi sille, että vanki on määrätietoisesti noudattanut rangaistusajan suunnitelmaa.

Lisäksi tämänkaltaiset päätösperusteet määritellään usein asianosaiselta eli vangilta itseltään salassa pidettäviksi, jolloin hän ei voi esittää niistä

mahdollista omaa selvitystään. Näihin ongelmiin esitys ei vastaa. Kyseessä ei pääosin olekaan lainsäädäntökysymys, vaan olennaista on, että päätösharkinta tehdään yksittäistapauksittain, kunkin vangin osalta häntä koskevien ajantasaisten ja oikeiden tietojen perusteella, ja että päätöksenteossa saavutetaan järkevä, suhteellisuusperiaatteen ja täytäntöönpanon tavoitteet huomioiva tasapaino avolaitossijoitusta puoltavien ja sitä vastaan puhuvien seikkojen välillä.

Määräaikaisten avolaitossijoitusten osalta pidän esityksen mukaisesti perusteltuna niistä luopumista.

4 VARMUUSOSASTO

4.1 Varmuusosastolle sijoittaminen

Varmuusosastolle sijoittaminen rajoittaa vangin yksityiselämän suojaa huomattavasti. Varmuusosastolle sijoitetun vangin yhteyksiin vankilan ulkopuolisiin henkilöihin eli kirjeenvaihtoon, puheluihin ja valvottuun tapaamiseen voidaan kohdistaa tiukempaa valvontaa suoraan osastosijoituksen perusteella tai muutoin helpommin kuin muiden vankien kohdalla. Lisäksi varmuusosastolle sijoitettujen kontaktit muihin vankilassa oleviin vankeihin estetään. Vankien toiminnot ja vapaa-ajantoiminta tapahtuvat osastolla. Osastolle sijoitetut voivat olla tekemisissä vain keskenään.

Varmuusosastolle sijoittamisen edellytykset määritellään esityksessä osittain uudella tavalla ja siten, että kyse on aikaisempaa selvemmin turvaamistoimesta. Esityksessä varmuusosastolle sijoittamisen edellytykseksi on asetettu välttämättömyysperuste ja se, että varmuusosastosijoitus olisi viimeinen keino pykälässä säädetyn toiminnan estämiseksi. Varmuusosastolle sijoittamisen kynnys on tietääkseni ollut korkea. Myös esityksen mukaan varmuusosastolle sijoittamisen kynnys on käytännössä ollut korkea, eikä nykyistä käytäntöä ole tarkoitus olennaisesti muuttaa. Esityksessä on hyvin huomioitu oikeusministeriön esitysluonnoksesta antamassani lausunnossa esitetyt huomiot varmuusosastolle sijoittamisen kynnyksen määrittelystä.

Esitys vaikuttaa perustellulta myös siltä osin, kun mahdollisuus sijoittaa vanki varmuusosastolle hänen oman turvallisuutensa takaamiseksi ehdotetaan kumottavaksi.

4.2 Vapaa-ajantoiminnat

Käsittääkseni muutettavaksi ehdotettua vankeuslain 11 luvun 2 §:ää ei ole sovellettu eikä ymmärretty siten, että varmuusosastolla ei tulisi järjestää vapaa-ajantoimintaa tai että sinne sijoitetut vangit eivät saisi viettää vapaa-aikaa yhdessä osastolla. Jos näin kuitenkin on ymmärretty ja toimittu, tulee säännös muuttaa, kuten nyt esitetään. Vapaa-ajasta varmuusosastolla lienee joka tapauksessa hyvä selvyyden vuoksi säätää.

Olen itse todennut Riihimäen vankilan tarkastuspöytäkirjassa (EOAK/2330/2023) seuraavasti:

> Vankeuslain 11 luvussa säädetään velvollisuudesta järjestää vangeille vapaa-ajantoimintaa. Sen 1 §:n mukaan vankilassa on järjestettävä vankilan oloihin soveltuvaa vapaa-ajan toimintaa. Luvun 2 §:stä käy ilmi, että varmuusosastolle sijoitetuilla vangeilla ei ole oikeutta viettää vapaa-aikaa muiden vankien kanssa. Tällä viitataan muihin kuin varmuusosastolla oleviin vankeihin, ei heidän keskinäiseen vapaa-ajanviettoonsa.

Varmuusosastoista alun perin säädettäessä (384/1999, HE 10/1998 vp) tarkoitus on ollut, että varmuusosasto on ”vankila vankilassa”, jossa osastolle sijoitetuille järjestetään asianmukaisesti sekä vankeuslain 8 luvussa tarkoitettua toimintaa että 11 luvun mukaista vapaa-ajantoimintaa.

Kun varmuusosastoja koskevat säännökset (384/1999) lisättiin rangaistusten täytäntöönpanosta annettuun lakiin (RTL) vuonna 1999, lain esitöissä (HE 10/1998 vp, s. 24–26) oli kuvailtu varmuusosastoja muun muassa seuraavasti:

> Lakiin ehdotetaan lisättäväksi neljä uutta pykälää, jotka sisältävät säännökset muusta laitoksesta eristetyistä osastoista eli varmuusosastoista. Tällainen osasto eroaisi muista osastoista siinä, että se olisi muusta vankilasta toiminnallisesti erotettu omaksi yksikökseen. Lisäksi vankien yhteydenpito laitoksen ulkopuolelle olisi erityisen tarkoin valvottua.
>
> Osastolle sijoittaminen ei olisi lisärangaistus vaan turvaamistoimenpide, jolla pyritään estämään rikollisen tai siihen verrattavan toiminnan jatkaminen vankilassa. Uusi 3 luvun 2 b § eroaisi 3 luvun 9 §:ssä säädetystä erillään pitämisestä siten, että vankia ei varmuusosastolla välttämättä pidettäisi erillään muista samalle osastolle sijoitetuista vangeista työssä tai vapaa-aikana. He voisivat tehdä työtä, opiskella tai ulkoilla pienissä ryhmissä. Osaston sisällä olot pyrittäisiin luomaan mahdollisimman normaaleiksi. Vanki voisi osallistua vapaa-ajan toimintoihin tai tehdä työtä yhdessä muiden kanssa, jollei siitä aiheutuisi vaaraa laitosjärjestykselle.
>
> - - -
>
> Varmuusosastolla vangeille tulisi antaa mahdollisuus täyttää osallistumisvelvollisuutensa osastolle soveltuvissa toiminnoissa. Osastolla tehtävä työ olisi siten pienimuotoista, ettei se vaatisi paljon tilaa. Sellissä tehtävää työtä tulisi myös järjestää. Opiskelu ja muu toiminta suunniteltaisiin vangin yksilöllisten tarpeiden perusteella. Ruokailu ja muut vapaa-ajan toiminnot järjestettäisiin osaston sisällä erillään muusta vankilasta. Osaston yhteydessä olisi myös omat tapaamistilat. Ulkoilu järjestettäisiin myös erillään muusta vankilasta. Henkilökunta ottaisi vangit vastaan osaston tiloissa.
>
> - - -
>
> Osastolle sijoitetun vangin oikeuksia ei saisi rajoittaa enempää kuin sijoittamisesta välttämättä aiheutuu. Osaston erityisluonteesta ja sijoittamisen tavoitteista seuraa, että osastolle sijoitetun vangin

> mahdollisuuksia osallistua vankilassa järjestettäviin yhteisiin tilaisuuksiin voidaan rajoittaa. Rajoitukset koskivat esimerkiksi jumalanpalveluksia, vapaa-ajan tilaisuuksia ja vankilan kirjaston käyttöä. Mahdollisuus osallistua jumalanpalvelukseen järjestettäisiin osastolla. Kirjojen lainaus järjestettäisiin siten, ettei se edellyttäisi osastolta poistumista (HE 10/1998 vp, s. 18).

Vankeuslakia säädettäessä varmuusosastoa koskevat säännökset pysyivät lähes ennallaan. Lain esitöissä vuonna 2004 todettiin seuraavaa: ”Varmuusosastoja ei ole vankiloihin toistaiseksi vielä perustettu, joten säännöksissä ei ole ilmennyt erityisiä muutostarpeita” (HE 263/2004 vp, s. 153).

Vankeuslain esitöissä todetaan, että varmuusosastoa koskevat säännökset lähtevät siitä, että vanki voisi varmuusosastolla viettää aikaansa toisten osastolle sijoitettujen vankien kanssa tarkan valvonnan alaisena (HE 263/2004 vp, s. 102). Varmuusosaston luonteesta johtuu, että vankien yhteyksiä vankilan ulkopuolelle tulee voida valvoa tehokkaasti (HE 263/2004 vp, s. 179).

Vankeuslain esitöissä on todettu vapaa-ajantoimintoja ja niihin osallistumista koskevasta 11 luvun 2 §:stä muun muassa seuraavaa:

> Selvyyden vuoksi pykälässä ehdotetaan säädettäväksi niistä tilanteista, joissa vangin oikeutta vapaa-ajan tilaisuuksiin rajoitetaan. Vapaa-ajan toimintoihin osallistuminen voitaisiin kieltää taikka sitä rajoittaa, jos vanki on sijoitettu varmuusosastolle tai sopimusosastolle (5 luvun 4 ja 5 §). Sopimusosaston ja varmuusosaston luonteeseen kuuluu, että vanki viettää vapaa-aikaansa muiden samalle osastolle sijoitettujen vankien kanssa. Varsinkin varmuusosastolle sijoitettujen vankien oikeutta osallistua vankilan kaikille vangeille tarkoitettuihin vapaa-ajan toimintoihin on yleensä rajoitettava (HE 263/2004 vp, s. 172).

Esityksessä ehdotetaan, että vapaa-ajantoimintojen, kuten muunkin toiminnan, tulee olla varmuusosastolle sopivia. Tällä viitataan esimerkiksi siihen, että toiminnasta ei saa aiheutua vaara vangeille eikä henkilökunnalle. Varmuusosaston tarkoitus ja luonne huomioon ottaen tämä onkin selvää.

Sen sijaan ongelma on, että ainakin Riihimäen vankilan varmuusosasto sijaitsee tiloissa, joissa mahdollisuudet mielekkääseen ja kehittävään toimintaan ovat vähäiset. Tilannetta on kuvailtu oikeusasiamiehen tarkastuspöytäkirjassa EOAK/2330/2023. Kun sekä vankeuslain 8 luvussa tarkoitettu toiminta että 11 luvussa tarkoitettu vapaa-ajantoiminta tapahtuvat osastolla ja näiden toimintojen tulee olla osastolle soveltuvia, tulisi myös osaston olla oleskelu- ja toimintatiloiltaan sellainen, että siellä pystytään järjestämään mielekästä ja kehittävää toimintaa, myös liikuntaa.

Huomiota tulisikin kiinnittää siihen, millaisiin tiloihin varmuusosastoja perustetaan. Sopimattomat ja riittämättömät tilat johtavat vankien huonoon kohteluun. Varmuusosastoa perutettaessa tulisi huomioida, että tilat ja henkilöstöresurssit mahdollistavat asianmukaisen toiminnan osastolla. Nyt

tilat ja henkilöstövoimavarat saattavat olla sellaiset, että vankien kohtelu ei vastaa lainsäätäjän tarkoitusta.

Kiinnitän vielä huomiota siihen, tulisiko myös varmuusosastolle sijoitettujen vankien kuitenkin olla mahdollista käyttää esimerkiksi vankilan liikuntatiloja, jos varmuusosasto sijaitsee tiloissa, jotka eivät riittävästi mahdollista vapaa-ajanviettoa. Tämä lienee järjestettävissä siten, että he eivät olisi tekemisissä muiden osastojen kanssa.

4.3 Tutkintavangin varmuusosastolle sijoittaminen

Kuten esityksessä todetaan, varmuusosastosijoitus on turvaamistoimenpide. Tähän nähden se lienee perusteltua voida tilanteen sitä välttämättä vaatiessa kohdistaa myös tutkintavankiin.

Esityksessä todetaan sen mahdollistavan sen, että varmuusosasto voitaisiin perustaa tutkintavangeille tutkintavankilaan. Esityksen mukaan tutkintavankien varmuusosaston toiminnassa joudutaan kuitenkin huomioimaan se, että varmuusosastosijoituksen edellytykset täyttäviä tutkintavankeja ei välttämättä ole jatkuvasti.

Selvyyden vuoksi kiinnitän huomiota syyttömyysolettamaan pohjautuvaan velvoitteeseen pitää tutkintavangit ja vankeusvangit erillään. On selvää, että tutkintavangeilla tulee olla oma, vankeusvangeista erillinen varmuusosasto. Tämä tarkoittaa sitä, että nykyisiin varmuusosastoihin Riihimäen ja Turun vankiloissa ei siten voida sijoittaa tutkintavankeja, jos niihin sijoitetaan edelleen myös vankeusvankeja.

Otan asian esille, koska käsittääkseni tutkintavankeuslain 3 luvun 1 §:n 1 momenttia, jonka mukaan erillään sijoittamisesta voidaan kuitenkin poiketa, jos poikkeaminen on välttämätöntä vankien, tutkintavankien tai henkilökunnan turvallisuutta uhkaavan vaaran torjumiseksi tai se on muutoin tilapäisesti tarpeen vankilan järjestyksen ylläpitämiseksi poikkeuksellisessa tilanteessa, on saatettu tulkita virheellisesti siten, että turvallisuusuhan muodostava ja itsekin uhan kohteena oleva tutkintavanki on pitkäaikaisesti sijoitettu vankeusvankien osastolle. Nähdäkseni lainkohta ei mahdollista tällaista säännönmukaista, suunniteltua sijoitusta, vaan koskee esimerkiksi yllättäviä, äkillisiä poikkeustilanteita ja mahdollistaa lyhytaikaisen sijoittamisen niissä, jos se on välttämätöntä eli jos vaihtoehtoja ei ole. Olen aiemmin ottanut säännöksen sisältöön kantaa muun muassa seuraavasti: kyseessä on poikkeussäännös, johon ei voi perustaa ennalta suunniteltua ja pitkäaikaista sijoittamista vankeusvankien kanssa samalle osastolle (EOAK/4096/2023).

4.4 Lapsen tapaamisen valvonta

Ottaen huomioon varmuusosaston luonne ja valvottujen tapaamisten valvonnasta varmuusosastolla jo nyt säädetty, pidän perusteltuna ehdotusta mahdollistaa myös lapsen tapaamisessa käydyn keskustelun kuunteleminen ja tallentaminen teknisellä laitteella.

5 PUHELUN KUUNTELEMINEN JA TALLENTAMINEN

Kuten esityksessä kerrotaan, kirjeenvaihdon lukemisen ja puhelun kuuntelemisen edellytykset laissa vastaavat toisiaan. Kirjeenvaihdon osalta on jo aiemmin säädetty (393/2015) mahdolliseksi tehdä lukemiseen oikeuttava päätös enintään kahden viikon määräajaksi kerrallaan.

Esityksen perusteluissa todettu huomioiden en näe perustetta sille, etteikö myös puhelun kuuntelemisen ja tallentamisen osalta voitaisi säätää vastaavan sisältöistä säännöstä.

6 ERILLÄÄN PITÄMINEN OMAN TURVALLISUUDEN TAKAAMISEKSI

Mahdollisuus sijoittaa vanki varmuusosastolle hänen oman turvallisuutensa takaamiseksi ehdotetaan kumottavaksi ja korvattavaksi vankeuslain 18 luvun 5 §:ään sijoitettavalla uudella säännöksellä, jonka perusteella vanki voitaisiin pitää erillään muista vangeista oman turvallisuuden takaamiseksi.

Esityksessä on aivan oikein korostettu, että säännöksen soveltamiskynnys olisi korkea ja että sijoittaminen voitaisiin tehdä vain, jos se on välttämätöntä vangin turvallisuuden takaamiseksi. Säännöksen perustelujen mukaan ensi sijassa tulisikin pyrkiä huolehtimaan vangin turvallisuudesta osastosijoittelulla tai siirrolla toiseen vankilaan. Esitetyn säännöksen soveltaminen olisi siten viimesijainen keino huolehtia vangin turvallisuudesta.

7 VANGIN TURVATARKASTUS

Vankeuslain 16 luvun 3 §:n vangin turvatarkastusta koskevaa säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että turvatarkastuksen tekemistä ei enää olisi rajoitettu vankilaan, sen alueeseen ja kuljetukseen. Esityksen mukaan turvatarkastuksen voisi tehdä vangille myös vankilan ulkopuolella, jos se olisi tarpeen esimerkiksi turvallisuudesta huolehtimiseksi. Turvatarkastus voitaisiin siten tehdä esimerkiksi ulkopuoliseen laitokseen sijoitetulle vangille tai muunlaisella luvalla vankilan ulkopuolella olevalle vangille. Esityksen mukaan sääntely vastaisi valvottua koevapautta.

Pidän esitystä sinällään perusteltuna, mutta kiinnitän huomiota seuraavaan asiaan.

Valvotusta koevapaudesta annetun lain 23 §:ssä säädetään turvatarkastuksesta ja sen 2 momentin mukaan ”turvatarkastuksessa Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehellä on oikeus metallinilmaisinta, muuta vastaavaa teknistä laitetta tai koulutettua koiraa käyttäen taikka vaatteita tunnustelemalla tarkastaa koevapauteen sijoitettu sen varmistamiseksi, ettei koevapauteen sijoitetulla ole hallussaan esinettä tai ainetta, jolla voidaan aiheuttaa vaaraa turvallisuudelle taikka jonka hallussapito on muuten laissa tai lain nojalla kielletty”. Edellä mainittu säännös vastaa sisällöltään sitä, mitä vankeuslain 16 luvun 3 §:n 2 momentissa on säädetty vangin turvatarkastuksesta.

Vankeuslain 16 luvun 3 §:n 3 momentin mukaan vangin turvatarkastuksessa vanki voidaan lisäksi velvoittaa vaihtamaan vaatteensa henkilökunnan läsnä ollessa. Valvotusta koevapaudesta annetussa laissa. ei ole vastaavaa säännöstä.

Käsitykseni mukaan vangin vaatteiden vaihdattaminen vankilan ulkopuolella esimerkiksi opintoluvan opiskelupaikalla tai siviilityöluvan työpaikalla on ongelmallista monista syistä. Vaatteiden vaihtamiseen pitää ensiksi ole sellainen tila, että ulkopuolisilla ei ole mahdollista tulla sinne vaatteiden vaihdon aikana. Vaatteiden vaihdossa vangille on ilmeisesti annettava vankilan vaatteet, joita vankia ei voida velvoittaa käyttämään vankilan ulkopuolella. En pidä muutenkaan välttämättömänä tai perusteltuna sitä, että vangin turvatarkastuksen tulisi käsittää mahdollisuus vaatteiden vaihtoon silloin, kun vangille tehdään turvatarkastus muualla kuin vankilassa tai sen alueella tai kuljetuksen aikana.

8 SITOMINEN

Esityksessä ehdotetaan sitomista koskevien säännösten muuttamista muun muassa siten, että sitominen ei saa aiheuttaa vangille vaaraa tai tarpeetonta kipua. Oikeusasiamiehen kannanotoissa on kiinnitetty huomiota siihen, että käsirautoja ja muita vangin sitomiseen käytettäviä välineitä tulee käyttää siten, että ettei niistä aiheudu vangille terveyshaittaa.

Esityksessä esitetään myös, että raskaana olevaa vankia ei saa sitoa synnytyksen käynnistyttyä, synnytyksen aikana tai välittömästi synnytyksen jälkeen.

Pidän esitystä sitomista koskevien säännösten muuttamisen osalta perusteltuna.

9 VOIMAKEINOJEN KÄYTTÖ

Vankeuslain 18 luvun 6 §:n 1 momentin voimakeinojen käyttöä koskevaa säännöstä esitetään muutettavaksi siten, että niiden käyttöä ei enää rajoitettaisi vankilaan, sen alueeseen tai välittömään läheisyyteen, vangin kuljetukseen taikka Rikosseuraamuslaitoksen valvomaan toimintaan. Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehellä olisi siten oikeus käyttää voimakeinoja virkatehtävää suorittaessaan, vaikka virkatehtävä ei tapahtuisikaan mainituissa paikoissa. Voimakeinoja olisi siten mahdollista käyttää esimerkiksi ulkopuolisen laitossijoituksen tai vankilan ulkopuolelle sijoittuvien lupien valvonnan yhteydessä.

Pidän esitystä perusteltuna. Kiinnitän huomiota kuitenkin seuraavaan pykälän 1 momenttiin esitetyn uuden 4 kohdan osalta.

Kyseiseen momenttiin esitetään lisättäväksi 4 kohta, jonka nojalla voimakeinoja voitaisiin käyttää ulkopuoliseen laitokseen sijoitetun kiinni ottamiseksi ja vankilaan toimittamiseksi. Esityksen mukaan tällä tarkoitettaisiin tilanteita, joissa vanki olisi toimitettava vankilaan

laitossijoituksen peruuttamisen tai kurinpitoasian käsittelyn vuoksi ehdotetun uuden 8 luvun 11 §:n 3 momentin nojalla.

Esityksessä ei ole kuitenkaan ehdotettu muutoksia ulkopuoliseen laitokseen sijoittamista koskeviin päätöksiin. Todettakoon, että oikeusasiamiehen kansliassa lausuttavana olleessa esitysluonnoksessa ehdotettiin vankeuslain 8 luvun 11 §:n uudeksi 3 momentiksi säännöstä, jonka mukaan ”rikosseuraamuslaitoksen virkamies voi toimittaa ulkopuoliseen laitokseen sijoitetun vangin ja hänen mukanaan olevan omaisuuden vankilaan ulkopuolisen laitossijoituksen peruuttamisen selvittämisen ja kurinpitoasian käsittelyn vaatimaksi ajaksi”.

Esityksen mukaan (s. 40) muun muassa ulkopuolisen laitossijoittelun edellytyksiä ja vangin velvollisuuksia ulkopuolisen laitossijoituksen aikana koskevat muutosehdotukset on siirretty jatkohankkeeseen, mutta tähän esitykseen sisältyy kuitenkin ulkopuoliseen laitossijoitukseen liitännäiset valvontavaltuuksia koskevat muutosehdotukset.

Esityksen perusteluiden mukaan vaikuttaa siltä, että ehdotetun 18 luvun 1 §:n 1 momentin 4 kohdan soveltaminen olisi riippuvainen 8 luvun 11 §:n 3 momentissa annettavasta toimivaltuudesta, jota koskevaa säännöstä ei nyt kuitenkaan esitetä säädettäväksi. Edellä todetun perusteella on osittain epäselvää, mitä esityksessä on ajateltu ja tarkoitettu tehtävän kyseisen säännöksen kohdalla. Käsitykseni mukaan vaikuttaa kuitenkin siltä, että esityksessä olisi ollut tarkoitus olla mukana myös edellä mainittu 8 luvun 11 §:n 3 momentti.

Apulaisoikeusasiamies
Mikko Sarja

Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri
Matti Vartia

Asiakirja on hyväksytty sähköisesti asianhallintajärjestelmässä.